ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Δημήτρης Γρηγορόπουλος

Οι ενδοαστικές και ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις

Τα προβλήματα μιας κοινωνίας πρέπει να εξετάζονται πρώτα και κύρια στα πλαίσια της βασικής αντίθεσης και της ιστορικής κίνησής της αλλά και στα πλαίσια των ενδοαστικών και ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων. Οι αστικές τάξεις παρά τις αντιθέσεις τους συμπίπτουν στην εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, αφήνοντας λίγα περιθώρια εκμετάλλευσης των αντιθέσεών τους.

Για να υπερασπίσει τα μονοπώλια της γαλλικής κυβέρνησης επιτίθεται ενάντια στους διαδηλωτές που σθεναρά αγωνίζονται για την αποτροπή των αντεργατικών ρυθμίσεων. Η γαλλική αστική τάξη είναι υπέρ της χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής, που θα μπορούσε να αμβλύνει την ταξική πάλη. Η γερμανική όμως αστική τάξη παραμένει αμετακίνητα εχθρική στη χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής και της λιτότητας. Υπέρ της χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής τάσσονται οι ΗΠΑ, που στο θέμα αυτό υποστηρίζουν Γαλλία και Ιταλία και διαφωνούν με την αυστηρή περιοριστική πολιτική της Γερμανίας.

Απεναντίας, στην προώθηση της Διατλαντικής Συμφωνίας Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP) μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ, ΗΠΑ και Γερμανία συμφωνούν, αφού αν συναφθεί αυτή η συμφωνία, θα οδηγήσει σε ευρύτατη μονοπώληση, που θα καλύπτει το 50% της παγκόσμιας παραγωγής, το 30% του παγκόσμιου εμπορίου και το 20% των άμεσων ξένων επενδύσεων διεθνώς. Απ’ αυτή τη μονοπώληση θα ωφεληθούν κυρίαρχα τα γιγάντια πολυεθνικά πολυκλαδικά μονοπώλια ΗΠΑ και Γερμανίας. Τμήμα όμως της γερμανικής αστικής τάξης εκπροσωπούμενο πολιτικά απ’ τον αντικαγκελάριο Γκάμπριελ και της γαλλικής αστικής τάξης εκπροσωπούμενο και απ’ τον ίδιο τον πρόεδρο Ολάντ αντιδρούν στη συμφωνία θεωρώντας ότι είναι εξαιρετικά βλαπτική για την Ευρώπη και ότι εξυπηρετεί ετεροβαρώς τα συμφέροντα της αμερικανικής οικονομίας και των γερμανικών υπερμονοπωλίων.

Στα καθ' ημάς, σταθερή κατεύθυνση της κυβερνητικής πολιτικής είναι οι αντιλαϊκές αναδιαρθρώσεις, με επικείμενο το καίριο χτύπημα στα εργασιακά. Αυτή την πολιτική απαιτούν ΕΕ και ΗΠΑ να εφαρμόσει η Ελλάδα αταλάντευτα και με ταχύτητα. Παρά την αντίθεσή τους στο θέμα του χρέους ΗΠΑ και ΕΕ συμπίπτουν στην υιοθέτηση της άκρως νεοφιλελεύθερης πολιτικής απ' τις ελληνικές μνημονιακές κυβερνήσεις.

Τις ενδοϊμπεριαλιστικές και ενδοαστικές αντιθέσεις (βλ. Τουρκία) στη Μ. Ανατολή και Μεσόγειο επιχειρεί να αξιοποιήσει η κυβέρνηση Τσίπρα, για να αναβαθμίσει τα συμφέροντα του ελληνικού κεφαλαίου στην εύφλεκτη αυτή περιοχή. Οι γεωπολιτικές εξελίξεις σ' αυτό το χώρο, η ένταση του πολέμου στη Συρία και η επαπειλούμενη επέμβαση στη Λιβύη, η αστάθεια στην Τουρκία και η δυσχέρανση των σχέσεών της με το δυτικό μπλοκ, αναβαθμίζουν τα συμφέροντα της ελληνικής αστικής τάξης.

Όπως τόνισε ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Τζ. Λιου, μια ισχυρή οικονομικά Ελλάδα θα μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο ως πυλώνας σταθερότητας της ΕΕ και του ΝΑΤΟ στην περιοχή, αλλά και για την αξιοποίηση των πλούσιων υποθαλάσσιων κοιτασμάτων, τη μερίδα του λέοντος των οποίων θα καρπωθούν βεβαίως οι ιμπεριαλιστές. Αυτή η ενίσχυση του οικονομικού και πολιτικού ρόλου της ελληνικής αστικής τάξης κάνει πιο επιτακτική την ανάγκη επιβολής των αντιλαϊκών μέτρων, ώστε σε συνδυασμό με τη ρύθμιση του χρέους να διαθέτει η Ελλάδα την απαιτούμενη ισχύ για το ρόλο θεματοφύλακα των ΕΕ-ΝΑΤΟ στην περιοχή.

Οι ενδοαστικές και ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις και η αξιοποίησή τους απ' την εργατική τάξη

Στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό δεν οξύνεται μόνον η βασική αντίθεση. Οι έντονες ανακατατάξεις η συγκέντρωση και συγκεντροποίηση, ο επεκτατισμός, οικονομικός αλλά και στρατιωτικός, εντείνει τις αντιθέσεις μεσαίων στρωμάτων και κεφαλαίου, του μονοπωλιακού και μη μονοπωλιακού κεφαλαίου και τους ενδοϊμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς. Οι αντιθέσεις δεν είναι απλώς παράλληλες. Διαπλέκονται και αλληλεπιδρούν. Και συχνά είναι δύσκολο σ' αυτό το δίκτυο να προσδιοριστεί και να συνειδητοποιηθεί το αντικειμενικό συμφέρον μιας τάξης ή ενός στρώματος.

Ιδίως στη βασική αντίθεση η κυρίαρχη αστική πλευρά της ή μια πλευρά της κυρίαρχης

αστικής πλευράς (ενδοαστικές αντιθέσεις) εκλαμβάνεται σ' ορισμένες περιπτώσεις ως συμφέρον ακόμη και σημαντικού τμήματος της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων. Αλλά και στις ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις μπορεί σε τμήμα των υποτελών τάξεων διαμεσολαβούμενο συνήθως από σοσιαλρεφορμιστικές – σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις να καλλιεργηθούν αυταπάτες περί προοδευτικής ιμπεριαλιστικής δύναμης, υπαρκτής ή δυνητικής.

Σ' αυτή την κατεύθυνση κινείται η προσπάθεια αναστήλωσης στην ΕΕ της σοσιαλδημοκρατίας ως δύναμης ανταγωνιστικής «σ' ένα νέο ευρωπαϊκό εγχείρημα, που να βασίζεται στην αλληλεγγύη, τη συνεργασία και την οικολογία» (Διακήρυξη της Προοδευτικής Ομάδας στο Ευρωκοινοβούλιο, στην οποία συμμετέχει η Σοσιαλδημοκρατία, τμήματα της ΚΕΑ και των Πρασίνων). Σε όποια όμως εκδοχή κι αν διατυπωθεί η θεωρία της «Ευρώπης των λαών», θα παραμένει στη λυκοσυμμαχία της ΕΕ αφελής ουτοπία ή ενσυνείδητο εγχείρημα χειραγώγησης των εργατικών και λαϊκών μαζών, πιο ελκυστικό συνήθως σε σχέση με τα ιδεολογήματα των συντηρητικών κομμάτων.

Στην περίπτωση ενδοαστικών αντιθέσεων, αν ένα τμήμα της αστικής τάξης για τους δικούς του ταξικούς λόγους υποστηρίξει μια πολιτική που σε κάποιο βαθμό εξυπηρετεί τα συμφέροντα της εργατικής τάξης, η εργατική τάξη μπορεί να συνταχθεί μ' αυτήν την επιλογή απ' τη σκοπιά όμως των δικών της ταξικών συμφερόντων και όχι με γνώμονα τα συμφέροντα του ενός ή του άλλου τμήματος της αστικής τάξης.

Στο Brexit η θετική στάση της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης δεν ταυτίζεται με τα συμφέροντα του τμήματος της βρετανικής αστικής τάξης που ηγεμόνευσε στο δημοψήφισμα. Παραδοσιακά, ισχυρό τμήμα της βρετανικής αστικής τάξης θεωρούσε όχι συμφέροντα την εμβάθυνση – ενοποίηση της ΕΕ. Γι' αυτό δεν είχε ενταχθεί και στην ευρωζώνη. Η εργατική τάξη που τάχθηκε υπέρ του Brexit δεν μοιράζεται τα ίδια συμφέροντα με την αστική. Ούτε με το Brexit αυτόματα θα ικανοποιηθούν τα συμφέροντά της. Απλώς, αντικειμενικά βελτιώνονται οι όροι για να διεκδικήσει αγωνιστικά βέβαια τα συμφέροντά της.

Απεναντίας, στην περίπτωση της Τουρκίας, παρά τις φαινομενικές ομοιότητες με το Brexit, η εργατική τάξη δεν είχε κανένα συμφέρον να συνταχθεί με την αστική «δημοκρατία» του Ερντογάν. Γιατί η επικράτησή του δεν δημιουργεί βελτιωμένους δημοκρατικούς όρους για τους αγώνες του τουρκικού λαού. Αφού, το ήδη αυταρχικό καθεστώς Ερντογάν αυξάνει οδυνηρά τον εκθέτη αυταρχικότητας, με αδυσώπητες διώξεις όχι μόνον κατά των πραξικοπηματιών, αλλά κατά των πολιτικών του αντιπάλων, των προοδευτικών και

αριστερών δυνάμεων, των Κούρδων, των θρησκευτικών μειονοτήτων, των ΜΜΕ. Ο κοινοβουλευτικός μανδύας της ερντογανικής «δημοκρατίας» με βιαιότητα κουρελιάζεται…

Αλλά ακόμη και σε μιαν ιστορική συγκυρία που εμφανίζεται μια προοδευτική αστική πολιτική σ' ένα φλέγον πολιτικό ζήτημα, η εργατική τάξη και οι πολιτικοί εκφραστές της δεν πρέπει να υποταχθούν στην πολιτική και την ιδεολογία αυτής της αστικής πολιτικής, αλλά να διεξάγουν την πάλη απ' τη σκοπιά των ταξικών συμφερόντων.

Στα Ιουλιανά του 1969 στις μεγαλειώδεις λαϊκές διαδηλώσεις, στις οποίες η ΕΔΑ με τις κομματικές δυνάμεις και τους Λαμπράκηδες είχε δυναμική συμμετοχή, αντί να ενισχύει τις δυνατότητες επαναστατικής κατάστασης υιοθέτησε κατά κύριο λόγο το σύνθημα αποκατάστασης στην πρωθυπουργία («Παπανδρέου – Παπανδρέου») ενός ιστορικού αντικομμουνιστή πολιτικού ηγέτη.

Αλλά μήπως και με το δίλημμα της συντηρητικής ή προοδευτικής αστικής πολιτικής, περιλαμβανομένου και του ΣΥΡΙΖΑ, δεν απογυμνώθηκαν μετά τη μεταπολίτευση οι αριστερές πολιτικές δυνάμεις. Φτάνοντας το 1989 η κομμουνιστική και ρεφορμιστική Αριστερά να συγκυβερνήσουν με τη ΝΔ του Κ. Μητσοτάκη, με πρόταγμα προοδευτικής πολιτικής την κάθαρση απ' τον οχετό των σκανδάλων του ΠΑΣΟΚ. Η πολιτική ουράς στην αστική πολιτική κορυφώθηκε και ευτελίστηκε το 1990 με την οικουμενική κυβέρνηση, στην οποία συμμετείχε και το εξωνημένο ΠΑΣΟΚ με «προοδευτικό» πρόταγμα την εθνική σωτηρία και την αποφυγή της ακυβερνησίας!

Απ' την άλλη και στην αξιοποίηση των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων, οι προοδευτικές ριζοσπαστικές δυνάμεις πρέπει να καταπολεμούν τις αυταπάτες αγιοποίησης και δαιμονοποίησης αντίστοιχα των κυρίαρχων ιμπεριαλιστικών χωρών. Όλοι οι ιμπεριαλισμοί είναι δαιμονικοί. Δεν συντρέχουν μια χώρα λόγω δημοκρατισμού, δικαιοσύνης ή κοινών ιστορικών παραδόσεων, αλλά έναντι ισχυρών ανταλλαγμάτων. Μια πολιτική αποδέσμευσης της Ελλάδας απ' τον ιμπεριαλιστικό άξονα ΕΕ-ΝΑΤΟ μπορεί να αξιοποιήσει αντίπαλους ιμπεριαλισμούς όπως ο αναπτυσσόμενος άξονας Ρωσίας – Κίνας – Ιράν ή τα BRICS, χωρίς υποχρεωτικά να ενσωματωθεί και σε αμοιβαία ανταλλάγματα. Η αποδέσμευση από έναν συνασπισμό και η σύναψη σχέσεων με άλλον, λόγω αλλαγής του

συσχετισμού, ωθεί το δεύτερο σε προσφορά καλύτερων όρων, χωρίς αυτή η στάση ν' αποτελεί κανόνα.

Η εργατική τάξη και οι πολιτικές δυνάμεις που την εκφράζουν πρέπει να αξιοποιούν τις ενδοαστικές και τις ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις απ' τη σκοπιά των εργατικών και λαϊκών συμφερόντων, όταν πραγματοποιούνται αναπόφευκτα αλλά προωθητικοί συμβιβασμοί. Περισσότερο μάλλον σε τέτοιους συμβιβασμούς πρέπει να πρυτανεύει η συνείδηση της ανειρήνευτης αντίθεσης εργατικής και αστικής τάξης, ώστε ο συμβιβασμός να ωφελεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό ανάλογα με τη συγκυρία και το συσχετισμό δυνάμεων. Άριστο δείγμα αυτής της πολιτικής άφησε ως επαναστατική παρακαταθήκη ο Λένιν με τη συμφωνία του Μπρεστ-Λιτόφσκ. Η επανάσταση αν και παραχώρησε τεράστια έκταση στους Γερμανούς ιμπεριαλιστές, εξασφάλισε τη νίκη της...

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 31.7.2016